
KOMUNIKACIJA SKOZI KULTURE

Razstave v Slovenskem etnografskem muzeju in njihova vloga pri izmenjavi informacij

Nina Zdravič Polič

141

Uvod

V preteklem desetletju smo bili priče brezprimerne povečanja števila muzejev z vedno več različnih aktivnosti po svetu in neznanskega širjenja tehnologije in komunikacij. Komunikacija je pomemben del našega življenja in je ena temeljnih nalog muzejev.

Za sodobne muzeje je namreč značilen vpliv, ki naj bi ga s komuniciranjem o svojih zbirkah imeli na globalno družbo.

Zbirke so naš kulturni spomin, ker države in ljudje z njimi ohranjamo svojo identiteto. So medij, ki je sposoben komunicirati z vedno več ljudmi na vedno več krajih. Zaradi tega bo tehnologija v muzejih 21. stoletja igrala ključno vlogo, tako kot jo že danes igra v obliki številnih spletnih strani na internetu, pri upravljanju podatkovnih baz in pri izobraževanju. Svoj delež bo imela tudi pri spodbujanju zanimanja pri obiskovalcih, pri oglaševanju za prodajo in pri pospeševanju sodelovanja. Razvoj komunikacijskih tehnik in medijskih mrež omogoča hitrejše, bolj obsežne, medsebojno odvisne oblike izmenjave in komuniciranja na svetovni ravni.

Ta neprekinjeni proces omogoča našo raziskavo – z osredotočenjem na NET – Evropsko mrežo etnografskih in socialnozgodovinskih muzejev – in z analiziranjem načinov komuniciranja in izmenjave informacij ter vidikov, ki jih muzeji, včlanjeni v NET, lahko razvijajo v bodočnosti.

Za sedanje obdobje oblikovanja združene Evrope je značilno vse večje zanimanje državljanov Evrope za svojo kulturno dediščino. Ta bo odigrala ključno vlogo v našem iskanju identitete in pri potrjevanju ali zanikanju skupnega spomina, omogočala pa naj bi nam tudi odpiranje drugim. Zaradi tega (in kot dopolnilo drugim muzejskim nalogam – zbiranju, razvrščanju, razstavljanju) so muzeji zasnovani tako, da bi obiskovalce osveščali o medsebojni povezanosti Evrope v kulturi, v idejah in v izročilih, ki so skupna evropski civilizaciji. To naj bi dosegli z uporabo mrež, z vzpostavitvijo skupnega foruma, z uporabo različnih oblik komunikacije (s projekti posvečenimi dediščini, z izmenjavo razstav, s skupnimi razstavami itd.).

V tem članku predstavljam razstavi, ki ju je Slovenski etnografski muzej pripravil na osnovni aktivnosti NET-a – koordinacijskega telesa za različne etnografske muzeje in muzeje družbene zgodovine po vsej Evropi.

NET je od ustanovitve leta 1993 izvedel številne pobude evropskih razsežnosti. Osredotoča se na raziskovanje podobnosti med družbami in skuša spodbujati sodelovanje med muzeji, ki so njegovi člani.

142

Leta 1994 je objavil svoj prvi informacijski bilten (ničelno številko), ki med drugim zagovarja tudi potujoče razstave. Bilten NET se je kmalu izkazal kot koristno sredstvo za izmenjavo informacij in je 1995 navdihnil Slovenski etnografski muzej, da v Ljubljano, Slovenijo, povabi razstavi, omenjeni v naslednjem poglavju, predvsem zato, ker “SEM verjame, da so etnografski muzeji odlično sredstvo za odkrivanje podobnosti in razlik med narodnostmi”.

Zaključni del članka obravnava predlagani model za izboljšanje komunikacij med muzeji v NET-u in za izboljšanje dostopa do informacij.

Razstave v Slovenskem etnografskem muzeju in njihova vloga pri izmenjavi informacij

Slovenski etnografski muzej igra pomembno vlogo znotraj NET-a že od njegovih začetkov. V preteklih letih je naredil nekaj večjih korakov – kot prispevek k njegovim pobudam – in je že večkrat izražal svoje zanimanje za sodelovanje pri dogodkih, ki obravnavajo varstvo in promocijo evropske etnološke dediščine.

Slovenski etnografski muzej in drugi muzeji po Sloveniji si prizadevajo prilagajati se vedno hitrejšim socialnim, političnim in gospodarskim spremembam na prelomu stoletja. Lotili so se ponovne presoje svojega položaja, iščejo nova partnerstva in jih odkrivajo v kontekstu Evrope.

Naslednja primera razstave - *V zavetju svetnikov, Svetniki zavetniki v belgijski provinci Luksemburg in Makedonija – Podobe podeželske arhitekture*, ki ju je pripravil Slovenski etnografski muzej, potrjujeta, kako pomemben in koristen vir informacij so take razstave za sprotno komunikacijo in za nadaljnji dialog med muzeji.

Razstava Musée en Piconrue, Bastogne, je v Slovenskem etnografskem muzeju gostovala oktobra 1997, decembra istega leta ji je sledila razstava Makedonskega muzeja iz Skopja.

Za belgijski Musée en Piconrue je bila ta razstava izziv in priložnost, ker svojih zbirk doslej še ni razstavil v tujini. (Musée en Piconrue je muzej za varstvo in ohranitev cerkvene kulturne dediščine v Luksemburgu in v Ardenih). Razstava je bila privlačna pripoved o ljudskem verovanju in o izročilih, povezanih s svetniki zavetniki kot zaščitniki ljudi v štirih letnih časih, predstavljenimi z lesenimi kipi ljudskih svetnikov, z dokumentacijskim fotografskim gradivom in z drobnimi predmeti.

Na drugi strani je razstava Makedonija – *Podobe podeželske arhitekture* z izvirnimi risbami podeželskih hiš arhitekta Petra Namičeva predstavila materialno (stavbarsko) kulturno dediščino.

Cilji

V muzejskem kontekstu sta bili obe razstavi s svojima specifičnima temama dobro dokumentirani, bili sta zelo poučni in sta navdušili obiskovalce.

V smislu učinkovite komunikacije pa sta opravili naslednje naloge:

- ustvarili sta nove stike in spodbudili sodelovanje na evropski ravni,
- kulturno dediščino sta približali širši javnosti,
- poudarjali sta skupne kulturne poteze,
- izboljšali sta vedenje ljudi o drugih kulturah in državah,
- promovirali sta muzeja in njune posebne zbirke,
- razvijali sta bodočo komunikacijo s partnerskima muzejema,
- prispevali sta k bodoči izmenjavi razstav.

143

Vse te cilje so na različne načine podpirale promocijske aktivnosti (kot motor za izmenjavo informacij):

- tiskanje vabil v visoki nakladi in razpošiljanje po obeh v razstavo vključenih državah,
- izdaja razstavnih katalogov, zloženk in plakatov,
- organizacija uradnih otvoritev z mednarodno udeležbo,
- tiskovne konference, obvestila različnim medijem (časopisom, radiu, televiziji v obeh državah), redne muzejske tematske delavnice in predavanja.

Na podlagi tega lahko zaključimo, da so take razstave izjemna izkušnja in doživetje. Same po sebi delujejo v različnih smereh in so pomembno sredstvo za izmenjavo informacij.

NET in uporaba interneta

Poleg izmenjave informacij, ki je izhajala iz izmenjave razstav (kar ni vsakdanja praksa), in poleg biltena NET (ki je izšel šele petkrat, zadnjič leta 1996) danes ne moremo več mimo prednosti, ki jih ima zbiranje in izmenjava informacij z elektronskimi komunikacijskimi sredstvi. Elektronski dostop do informacij, ki se lahko preko interneta pošiljajo eni osebi ali milijonu ljudi, nam ponuja številne nove priložnosti.

Uporaba interneta in vzpostavitev spletne strani NET-a kot bodočega orodja komuniciranja med muzeji, zastavljata vprašanje oziroma nalogo, kako razviti primeren model ali sistem za prvo fazo zbiranja in selekcioniranja informacij na nacionalni ravni, ki bi ga kasneje lahko prilagodili uporabi znotraj NET-a.

Ta namreč deluje prek nacionalnih korespondentov iz različnih muzejev in držav.

Vključenost nacionalnih korespondentov v NET temelji bolj ali manj na njihovi lastni pobudi in na podpori in razumevanju matičnega muzeja ali ustanove. V mnogih primerih aktivno deluje samo en korespondent NET-a za celo državo.

Predlagani sistem timskega informiranja – model za izboljšanje komunikacij med muzeji – državna raven

Za hitro in natančno pošiljanje informacij vsem evropskim muzejem partnerjem NET-a po internetu je treba na nacionalni ravni razviti organiziran sistem timskega informiranja.

Glavna izhodišča in koraki, ki jih mora narediti vodja, t.j. glavni nacionalni korespondent:

144

- določiti smernice delovanja, cilje in aktivnosti za zbiranje informacij, na primer: informacije o potujočih razstavah, o posebnih dogodkih, o novem razvoju, novice o sodelovanju pri projektih EU za kulturno dediščino, izmenjava literature itd.,

- vzpostaviti tim predstavnikov (informatorjev) iz zainteresiranih etnografskih muzejev (v primeru Slovenije so to pokrajinski, občinski muzeji...), z drugimi besedami tim nacionalnih korespondentov, ki bi zbirali in selekcionirali informacije, preden bi jih posredovali glavnemu nacionalnemu korespondentu,

- določiti urnik za pošiljanje informacij (po elektronski pošti ali po faksu) vodji, glavnemu nacionalnemu korespondentu, ki jih obdela in na spletno stran NET-a posreduje samo izbrane,

- organizirati vsaj dvakrat letno sestanek s timom – s skupino nacionalnih informatorjev iz vključenih muzejev s ciljem ocenjevanja postopkov, njihove učinkovitosti in zagotavljanja delovanja sistema.

Vzpostavljane takšnega sistema timskega informiranja nedvomno zahteva na prvem mestu veliko angažiranost trenutno aktivnega nacionalnega korespondenta NET-a in novih informatorjev, imenovanih s strani drugih pokrajinskih muzejev in drugih etnoloških ustanov v posameznih državah.

Tak sistem bi predstavljal učinkovito komunikacijsko orodje za posredovanje na spletno stran NET-a (ko bo postavljena) vseh aktualnih informacij, ki jih je "glavni" nacionalni korespondent (v posamezni državi) tekom procesa sistema timskega informiranja izbral.

Vsak partnerski muzej NET-a, uvrščen z naslovom in povezavo na svojo domačo stran na bodoči spletni strani NET-a, bi torej poleg teh osnovnih podatkov imel na skupnem imenovalcu še te druge izbrane aktualne oziroma zanimive informacije (razvrščene po državah partnerskih muzejev NET-a).

Po drugi strani pa bi takšen sistem vseboval tudi vrsto prednosti:

- Timsko informiranje in selekcioniranje informacij ter sestanki so učinkovito komunikacijsko sredstvo za sporočanje o tem, kaj se dogaja na različnih nivojih.

Prvič: Na nacionalni ravni med etnografskimi muzeji v eni državi. V primeru

Slovenije so številni pokrajinski in občinski muzeji z etnografskimi zbirkami šele začeli s postavljanjem spletnih strani na internetu in še niso povezani v enotno mrežo. Komunikacija med njimi je zaradi pomanjkanja časa, sredstev in tudi elektronske opreme pogosto prepuščena pobudam posameznikov ali pa je omejena na stike ob posebnih dogodkih in razstavah.

Drugič: Na evropski ravni, to je znotraj NET-a, bi vzpostavitev takšnega sistema timskega informiranja za pospeševanje komunikacije (sistem bi morala razviti vsaka država članica NET-a) omogočala posamezni državi hiter vpogled v muzeje NET-a in bi lahko pripeljala do večje angažiranosti, do novih priložnosti in do novih predlogov za sodelovanje.

VIRI

O' SULLIVAN, Tim - FISKE, John: *Key Concepts in Communication and Cultural Studies*, 1995.

FISKE, John: *Introduction to Communication Studies*, 1993.

GAMBLE, Teri & GAMBLE, Michael: *Communication Works*, 1993.

HURST, Bernice: *A Handbook of Communication Skills*, 1991.

NASH, Christopher John: *Interactive Media in Museums*. V: *Journal of Museum Management and Curatorship* 1992 št. 11, str. 171–184.

GREENHILL, E.H.: *Communication in Theory and Practice and their Visitors*. V: *Journal of Museum Management and Curatorship* 1996, str. 35–53.

FARNELL, Graeme: *Team Briefing: A Means of Improving Communication within the Museum*. V: *Journal of Museum Management and Curatorship* 1984, št. 3, str. 153–157.